

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA
Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor
Școala Doctorală de Științe Economice
Domeniul: Economie

Marijana Cristina SMARANDACHE (PĂSĂTOIU)

IMPACTUL ECONOMIC
AL FONDURILOR STRUCTURALE ASUPRA DEZVOLTĂRII
TURISMULUI ÎN REGIUNEA SUD-VEST OLTENIA

-Rezumatul tezei de doctorat-

Conducătorul de doctorat:
Prof. univ. dr. Mirela CRISTEA

Craiova
2021

CUPRINS

INDEXUL TABELELOR	6
INDEXUL REPREZENTĂRILOR GRAFICE	10
INTRODUCERE.....	12
PARTEA I. CERCETAREA LITERATURII DE SPECIALITATE	18
CAP. 1. TURISMUL ÎN CONTEXTUL DEZVOLTĂRII DURABILE	18
1.1. Valențe ale dezvoltării durabile în industria turismului	19
1.2. Turismul în Uniunea Europeană – evoluție, politică și instrumente specifice	22
1.3. Turismul în România	29
1.3.1. <i>Infrastructura de transport, factor important în dezvoltarea turismului</i>	29
1.3.2. <i>Infrastructura de cazare, agrement și calitatea resurselor umane</i>	31
1.3.3. <i>Factori nefavorabili imaginii turismului românesc</i>	33
1.3.4. <i>Politici și măsuri în domeniul turismului</i>	36
1.3.5. <i>Evoluția activității turismului românesc</i>	39
1.4. Efectele pandemiei COVID-19 asupra turismului	42
CAP. 2. POLITICA DE COEZIUNE – CADRUL INSTITUȚIONAL LA NIVEL EUROPEAN.....	47
2.1. Momente cheie ale politicii europene de coeziune - evoluție instituțională și instrumente de finanțare	48
2.2. Cadrul conceptual și coerența strategică a politicii de coeziune – abordare comparativă a ultimelor două perioade de programare	54
2.3. Cadrul strategic instituțional pentru implementarea instrumentelor structurale	57
2.3.1. <i>Cadrul instituțional pentru implementarea instrumentelor structurale 2004- 2006</i>	58
2.3.2. <i>Cadrul strategic național de referință 2007-2013</i>	59
2.3.3. <i>Cadrul instituțional aferent programelor 2014 – 2020</i>	61
2.4. Politica de Coeziune 2014 – 2020.....	62
2.4.1. <i>Politica de Coeziune – elementul principal în implementarea Strategiei Europa 2020</i>	62
2.4.2. <i>Condiționalitățile ex-ante în Politica de Coeziune</i>	67
CAP. 3. FINANȚAREA TURISMULUI ÎN ROMÂNIA PRIN INTERMEDIUL INSTRUMENTELOR STRUCTURALE	73
3.1. Importanța socio-economică a turismului în România din perspectiva documentelor strategice de planificare	74
3.2. Structura, alocările și absorbția fondurilor nerambursabile acordate pentru sprijinirea activităților turistice în România	75
3.2.1. <i>Asistența financiară pre-aderare pentru dezvoltarea turismului</i>	75
3.2.2. <i>Asistența financiară post-aderare pentru dezvoltarea turismului</i>	77
3.2.2.1. <i>Investițiile în turism prin "Programul Operațional Regional" 2007 – 2013</i>	77
3.2.2.2. <i>Investițiile în turism prin "Programul Național de Dezvoltare Rurală" 2007 – 2013</i>	80
3.3. Alocarea și absorbția fondurilor nerambursabile pentru sprijinirea activităților turistice în Regiunea Sud-Vest Oltenia	82
3.3.1. <i>SAPARD -Alocări financiare în turism în Regiunea Sud-Vest Oltenia</i>	82

3.3.2. <i>Finanțarea turismului în Regiunea Sud-Vest Oltenia prin ”Programul Național de Dezvoltare Rurală”, 2007 – 2013</i>	83
3.3.3. <i>Finanțarea turismului în Regiunea Sud-Vest Oltenia prin ”Programul Operațional Regional”, 2007 – 2013</i>	86
3.3.4. <i>Sinteza finanțărilor prin fonduri nerambursabile pentru sprijinirea activităților turistice în Regiunea Sud-Vest Oltenia.</i>	88
PARTEA a II-a. CERCETARE APLICATIVĂ	90
CAP. 4. TURISMUL ÎN REGIUNEA SUD-VEST OLTENIA	90
4.1. Potențialul turistic al Regiunii Sud-Vest Oltenia: resurse naturale, culturale și istorice	91
4.2. Infrastructura turistică de cazare și agrement a Regiunii Sud-Vest Oltenia	92
4.3. Analiza statistică a activității turistice din Regiunea Sud-Vest Oltenia	96
4.3.1. <i>Analiza capacității de cazare turistică din Regiunea Sud-Vest Oltenia</i>	96
4.3.2 <i>Analiza circulației turistice în Regiunea Sud-Vest Oltenia</i>	104
CAP. 5. MODELAREA ECONOMETRICĂ A IMPACTULUI ECONOMIC AL FINANȚĂRILOR PRIN FONDURI STRUCTURALE ASUPRA DEZVOLTĂRII TURISMULUI ÎN REGIUNEA SUD-VEST OLTENIA	107
5.1. Descrierea datelor utilizate în analiza econometrică	108
5.2. Metodologia cercetării	115
5.3. Analiza datelor și interpretarea rezultatelor	120
5.3.1. <i>Analiza comparativă a evoluției principalilor indicatori economico-financiari pentru grupul de intervenție și grupul de control</i>	120
5.3.2. <i>Evaluarea contrafactuală de impact prin modele econometrice</i>	139
5.3.2.1. <i>Analiza econometrică prin modele de regresie liniară multiplă în SPSS</i>	139
5.3.2.1.1. Modelarea econometrică a profitului pentru beneficiarii programul PNDR 2007 – 2013	140
5.3.2.1.2. Modelarea econometrică a cifrei de afaceri pentru beneficiarii programului PNDR 2007 – 2013	144
5.3.2.1.3. Modelarea econometrică a profitului pentru beneficiarii programului SAPARD.....	146
5.3.2.1.4. Modelarea econometrică a cifrei de afaceri pentru beneficiarii programului SAPARD	149
5.3.2.1.5. Modelarea econometrică a profitului pentru beneficiarii programului POR 2007 - 2013.	151
5.3.2.1.6. Modelarea econometrică a cifrei de afaceri pentru beneficiarii programului POR 2007 - 2013.	154
5.3.2.2. <i>Analiza econometrică prin modele de regresie liniară multiplă în STATA</i>	156
5.3.2.2.1. Analiza econometrică la nivelul grupului de intervenție și grupului de control.....	156
5.3.2.2.2. Analiza econometrică pentru programul PNDR 2007 - 2013	158
5.3.2.2.3. Analiza econometrică pentru programul SAPARD	159
5.3.2.2.4. Analiza econometrică pentru programul POR 2007 – 2013	161
5.3.2.3. Analiza liniară de regresie cu date de tip panel cu efecte specifice fixe	162
5.3.2.3.1. Analiza impactului economic generat de investițiile în infrastructura turistică prin programul PNDR 2007 – 2013	162
5.3.2.3.2. Analiza impactului economic generat de investițiile în infrastructura turistică prin programul SAPARD	164
5.3.2.3.3. Analiza impactului economic generat de investițiile în infrastructura turistică	164

prin programul POR 2007 – 2013	165
5.4. Observații sumative calitative ale cercetării	166
5.5. Limite și dificultăți întâmpinate în cercetare	168
CONCLUZII, PROPUNERI ȘI DEZVOLTĂRI ULTERIOARE	169
REFERINȚE BIBLIOGRAFICE.....	183
CURRICULUM VITAE.....	196
LISTA LUCRĂRILOR	208

REZUMAT

În contextul unor provocări tot mai mari care să genereze o dezvoltare durabilă, turismul a reprezentat și reprezintă în continuare una dintre oportunitățile reale de creștere economică, identificate la nivel național, regional și mondial. Teza de doctorat abordează succint sectorul turismului în calitatea lui de pilon de dezvoltare prezentând principalele măsuri de sprijin la nivel european și național precum și provocările generate de pandemia COVID-19. În vederea susținerii obiectivelor strategice de menținere a Europei pe primul loc ca destinație turistică mondială, Uniunea Europeană (UE), prin politicile sale comunitare (politica de coeziune) a dezvoltat numeroase instrumente financiare de sprijin al investițiilor în infrastructura turistică și de agrement. Teza de doctorat abordează, în secțiunea teoretică, momentele cheie din procesul de dezvoltare și evoluție al politicii de coeziune, obiectivele strategice și oportunitatea sprijinirii sectorului turistic precum și structura și alocările financiare nerambursabile pentru susținerea investițiilor în infrastructura turistică. Deși industria turismului a fost cel mai puternic afectată din martie 2020 de pandemia COVID-19, obiectivele de cercetare ale acestei teze de doctorat nu vor aborda efectele economice sau provocările majore generate de aceasta.

În conformitate cu studiile de oportunitate și potențialul de dezvoltare durabilă al turismului, România a beneficiat, prin programele comunitare, de fonduri nerambursabile considerabile, analiza impactului acestor investiții rezumându-se la o serie de date cantitative, precum: numărul de entități sprijinite, numărul de locuri de cazare nou create, total investiții etc. Prezenta lucrare a realizat o analiză complexă și aprofundată a impactului economic generat de investițiile din fondurile structurale din turism asupra dezvoltării regionale – utilizând drept studiu de caz regiunea Sud-Vest Oltenia. Pentru a demonstra existența impactului economic asupra dezvoltării turismului din regiune, am utilizat o analiză contrafactuală între un grup de intervenție, reprezentat de 143 de societăți beneficiare de fonduri nerambursabile și un grup de control constituit din 101 unități private cu activitate preponderent turistică pe parcursul unui interval de maximum 13 ani. Cercetarea cuprinde o analiză statistică comparativă a evoluției principalilor indicatori de performanță economică, completată de două modele de analiză econometrică - regresia liniară multiplă și analiza liniară de regresie cu date de tip panel cu efecte specifice fixe.

Actualitatea și originalitatea temei de cercetare

Tema de cercetare abordată în cadrul tezei de doctorat o reprezintă evaluarea impactului economic generat de instrumentele financiare structurale dedicate dezvoltării infrastructurii turistice și de agrement pentru Regiunea Sud-Vest Oltenia.

Deși politicile comunitare europene și instrumentele financiare dezvoltate de către CE (Comisia Europeană) reprezintă un subiect cu istoric de peste șase decenii, evoluția și schimbările frecvente și semnificative introduse prin reformele și strategiile comunitare fac din acest subiect o **temă de actualitate** și interes crescut, manifestat atât de către nivelul academic, precum și cel politic și public. Experiența României privind implementarea măsurilor menite să contribuie la atingerea obiectivelor strategice comunitare este relativ recentă, asociată perioadei de programare 2007 -2013 și cea curentă, 2014 – 2020. Analiza impactului fondurilor structurale nerambursabile asupra dezvoltării economice, a coerenței sale strategice în timp, precum și experiența individuală a statelor membre ale UE în ce privește implementarea instrumentelor, mecanismelor și reglementărilor comunitare au fost și sunt intens abordate la nivelul statelor membre vechi (UE-15), existând în literatura de specialitate, dar și la nivel guvernamental, numeroase studii, analize și rapoarte de evaluare. Nu același lucru poate fi afirmat în legătură cu cercetările și studiile de

impact al fondurilor structurale la nivelul României, acestea fiind mai puțin numeroase. Raportarea finală a programelor aferente perioadei de programare 2007 - 2013 s-a finalizat la mijlocul anului 2016, iar multe dintre rapoartele oficiale de implementare ale autorităților de management sunt încă intermediare (Raportul anual de progres privind implementarea PNDR în România în anul 2014 – datele analizate/raportate se opresc la 31 decembrie 2014).

Dacă la nivel european sunt elaborate mai multe studii științifice și rapoarte de evaluare ale impactului fondurilor structurale europene asupra turismului (însăși CE abordează în rapoartele sale de coeziune economică, socială și teritorială și raportul de evaluare ex-post al politicii de coeziune – pachetul 9, Cultură și Turism) la nivelul Regiunii de dezvoltare Sud-Vest Oltenia, nu am regăsit până la momentul finalizării acestei teze de doctorat un studiu care să abordeze, în mod specific, impactul fondurilor structurale europene atrase în regiune (perioada de preaderare și perioada de programare 2007-2013) asupra evoluției sectorului turistic sau al dezvoltării regionale.

Originalitatea temei de cercetare rezultă și din metodele de cercetare folosite, și anume: ipoteza, cercetarea cantitativă, analiza comparativă și modelarea econometrică.

Toate aceste aspecte susțin actualitatea și relevanța temei de cercetare aleasă și abordată prin teza de doctorat.

Obiectivele, ipotezele și etapele cercetării

Obiectivul principal al tezei de doctorat l-a reprezentat realizarea unei analize complexă și aprofundată (ex-post) a impactului economic produs de investițiile structurale din turism (perioada 2007–2013) asupra dezvoltării regionale, utilizând drept studiu de caz Regiunea Sud-Vest Oltenia.

Pe parcursul elaborării și dezvoltării conținutului tezei de doctorat, au fost formulate și demonstrate o ***serie de ipoteze*** de cercetare și analiză, și anume:

1. Deși paradigma teoretică de la care a pornit politica europeană regională a fost una axată pe mecanisme de redistribuire, echilibru și reducere a disparităților socio-economice de dezvoltare, pentru asigurarea convergenței și coeziunii economice, această abordare s-a modificat în timp către o abordare axată pe dezvoltarea eficientă și performantă, bazată pe inovare și competitivitate;

2. Evoluția pozitivă, crescătoare a activității turistice din Regiunea Sud-Vest Oltenia s-a datorat, în primul rând, dezvoltării calitative și cantitative a infrastructurii turistice;

3. Dezvoltarea calitativă și cantitativă a infrastructurii turistice din Regiunea Sud-Vest Oltenia, în ultimii 13 ani, s-a datorat, în mare măsură, investițiilor fizice realizate prin finanțările nerambursabile acordate României, în calitate sa de stat membru (din anul 2007) al UE;

4. La nivelul Regiunii Sud-Vest Oltenia, oportunitățile de finanțare oferite prin fondurile structurale europene au reprezentat, pentru majoritatea antreprenorilor din turism, singurele soluții financiare pentru dezvoltarea infrastructurii și valorificarea potențialului turistic natural, istoric și cultural al regiunii;

5. Fondurile structurale atrase pentru investițiile din turism și agrement au generat, per ansamblu, un impact economic pozitiv asupra Regiunii Sud-Vest Oltenia;

6. Impactul economic generat de investițiile structurale asupra dezvoltării turismului în Regiunea Sud-Vest Oltenia este unul moderat și diferă atât la nivel de județ beneficiar, cât și la nivel de program de finanțare.

Etapele în realizarea cercetării au presupus parcurgerea a patru etape, după cum urmează:

1. *Etapa de structurare*

În această etapă am urmărit identificarea de informații pentru stabilirea obiectivului principal al cercetării și structurarea ipotezelor acesteia. În acest sens, am realizat o recenzie a literaturii de specialitate, precum și analiza rapoartelor de evaluare (de impact, ex-post sau rapoarte finale de implementare) ale programelor operaționale ce au susținut sau susțin în continuare

investițiile în infrastructura turistică din Regiunea Sud-Vest Oltenia. Literatura de specialitate a reprezentat o bază solidă pentru stabilirea ipotezelor cercetării, precum și pentru identificarea metodelor și tehnicilor de selecție și analiză a microdatelor disponibile.

II. Etapa de observare

După finalizarea etapei de structurare și stabilirea celor două ipoteze ale cercetării, prezentate mai sus, am parcurs etapa de observare a informațiilor și surselor relevante disponibile pentru procesul de evaluare. La finalul acestei etape, am identificat următoarele surse de informații:

- rapoartele de selecție pentru beneficiarii privați ai fondurilor nerambursabile alocate infrastructurii turistice din mediul rural (SAPARD – Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development), PNDR (Programul Național de Dezvoltare Rurală) 2007 - 2013);
- listele beneficiarilor finali ai Programului Operațional Regional (POR 2007 – 2013) pentru crearea, dezvoltarea și modernizarea infrastructurii turistice din mediul urban – Domeniu Major de Intervenție (DMI 5.2);
- datele anuale privind indicatorii de performanță economico-financiară a firmelor, disponibile pe site-ul ministerului de finanțe (<http://www.mfinante.gov.ro/>) și pe site-uri de profil, precum <https://www.listafirme.ro/> sau <https://termene.ro/firme>;
- listele actualizate cu structurile de primire turistice clasificate de către MEAT (Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului) - <http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>;
- comunicare oficială cu AFIR (Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale) pentru obținerea unor raportări actualizate și listele beneficiarilor finali de finanțări nerambursabile în mediul rural – Regiunea Sud-Vest Oltenia.

III. Etapa de analiză

Etapa de analiză a inclus o analiză de context, o analiză cantitativă și o serie de observații calitative.

Analiza de context a presupus colectarea microdatelor din surse oficiale, identificate în etapa de observare, procesarea, sintetizarea și selecția acestora prin diferite tehnici de triangulare menite să sporească coerența și gradul de credibilitate al concluziilor generate de efectele și impactul observat.

Analiza cantitativă cuprinde o analiză statistică a evoluției în timp a principalilor indicatori de performanță economico-financiară a firmelor analizate, completată de două modele de analiză econometrică - regresie liniară multiplă și analiza liniară de regresie cu date de tip panel cu efecte specifice fixe.

Analiza statistică a presupus calcularea și observarea evoluției/dinamicii în timp a trei indicatori economico-financiar (cifra de afaceri medie, profitul mediu și numărul mediu de angajați) prin aplicarea unor metode contrafactice de comparare a efectului net al intervenției structurale (atât intervenția de ansamblu – cumulat pentru cele trei programe de finanțare, dar și individual pentru fiecare program de finanțare în parte.

Analiza econometrică multifactorială include două metode:

- rularea unor *ecuații de regresie liniară multiplă*, realizată prin două programe de analiză statistică a datelor (SPSS și STATA);
- rularea unui *model de analiză liniară de regresie cu date de tip panel cu efecte specifice fixe*.

Structura tezei

Teza de doctorat este structurată în două părți, ce conțin împreună cinci capitole.

Partea I, cercetarea literaturii de specialitate, include trei capitole.

Primul capitol, intitulat “*Turismul în contextul dezvoltării durabile*”, ilustrează, succint, importanța strategică a sectorului de turism la toate nivelele, evoluția sa globală în continuă creștere (anul 2019, inclusiv) și importanța alocată la nivel european, în scopul menținerii Europei în topul preferințelor turiștilor internaționali. Acest capitol abordează și sectorul turismului în România, analizând principalii factori ce contribuie la dezvoltarea unor servicii turistice competitive și de calitate, precum: infrastructura de transport, infrastructura de cazare și agrement, resursele umane, precum și politicile naționale menite să susțină acest sector. Având în vedere criza actuală, provocată de pandemia COVID-19 și impactul său devastator asupra turismului mondial, acest prim capitol cuprinde o sinteză a principalelor efecte generate de această criză globală de sănătate și principalele măsuri aplicate la nivel național pentru a combate efectele negative ale pandemiei asupra turismului.

Capitolul 2, denumit “*Politica de coeziune – cadrul instituțional la nivel european*”, include principalele repere ale evoluției istorice a politicii europene de coeziune, analizând și contextul care a caracterizat și a susținut aceste schimbări. Totodată, am investigat și coerența strategică a politicii de coeziune în timp, demonstrând în baza documentelor strategice comunitare și naționale, menținerea viziunii strategice principale, aceea de asigurarea dezvoltării economice a statelor membre, modificându-se, în schimb, obiectivele strategice de la asigurarea dezvoltării prin coeziune și convergență către eficiență și performanță. În acest capitol am descris și cadrul strategic instituțional pentru implementarea instrumentelor structurale, ce a evidențiat principalele evoluții instituționale ale politicii de dezvoltare regională în România. Capitolul 2 a cuprins și o prezentare succintă a principalelor aspecte urmărite de politica de coeziune reformată pentru perioada 2014 – 2020 și mecanismul de intervenție introdus odată cu această perioadă de programare, respectiv condiționalitățile ex-ante.

Capitolul 3, intitulat “*Finanțarea turismului prin intermediul instrumentelor structurale*”, a prezentat, succint, programele de finanțare cu măsuri dedicate în mod specific investițiilor din infrastructura de turism și alocările la nivel național, precum și o ilustrare a sumelor atrase și/sau a numărului de proiecte finanțate în Regiunea Sud-Vest Oltenia, structurate atât din punct de vedere valoric, numeric, dar și în funcție de repartitia la nivel județean.

Partea a II-a a tezei de doctorat, cercetarea aplicativă, cuprinde două capitole, axate pe realizarea analizei statistice comparative și a celei econometrice, aliniată la obiectivul principal de cercetare.

Astfel, *capitolul 4*, denumit “*Turismul în Regiunea Sud-Vest Oltenia*”, cuprinde o cercetare bazată pe datele agregate publicate de INS, cercetare ce a urmărit evoluția pe parcursul a 13 ani a principalilor indicatori turistici ce exprimă capacitatea de cazare și circulația turistică la nivelul Regiunii Sud-Vest Oltenia. În acest capitol am demonstrat și existența unei legături directe între evoluția pozitivă, accentuat crescătoare a indicatorilor din turism și numărul proiectelor de investiții finanțate prin fondurile structurale nerambursabile, dedicate acestui sector de activitate.

Capitolul 5, cu titlul “*Modelarea econometrică a impactului economic al fondurilor structurale asupra dezvoltării turismului în Regiunea Sud-Vest Oltenia*”, a avut drept obiectiv principal analizarea impactului intervențiilor fondurilor structurale, ce au finanțat proiectele de infrastructură turistică din Regiunea Sud-Vest Oltenia, respectiv evaluarea impactului economic asupra Regiunii. Intervalul de timp analizat a fost de 13 ani și a cuprins perioada 2007 – 2019, iar metodologia de cercetare a cuprins o evaluare cantitativă, contrafactuală, aplicată la nivelul unui *grup de intervenție*, constituit din 143 de beneficiari finali, respectiv firme ce au accesat fonduri structurale nerambursabile pentru infrastructura turistică, și 101 de firme private, active în domeniul turistic, selectate prin diverse metode de triangulare în *grupul de control*. Analiza de

impact a fost aplicată atât la nivel de regiune, dar și separat, la nivelul fiecăruia din cele cinci județe componente ale Regiunii Sud-Vest Oltenia, respectiv Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt și Vâlcea.

Acest capitol a cuprins o descriere a datelor utilizate în analiză, modalitatea de colectare și selecție a acestora, metodologia de cercetare aplicată, completată de analiza și interpretarea datelor prin:

- o analiză statistică a evoluției principalilor indicatori financiari de performanță a firmelor analizate în domeniul turismului;
- o evaluare contrafactuală de impact, prin modele econometrice.

Analiza contrafactuală prin metode econometrice a cuprins trei modele diferite, explicate, respectiv analiza econometrică prin modele de regresie liniară multiplă, realizate cu ajutorul software-ului statistic SPSS, analiza econometrică prin modele de regresie liniară multiplă, realizate în programul STATA și analiza liniară de regresie cu date de tip panel cu efecte specifice fixe. În cadrul acestui capitol au fost prezentate principalele limite și dificultăți întâmpinate în realizarea cercetării.

Teza de doctorat se încheie cu concluziile finale și recomandări.

Aplicații. Contribuții personale

Cercetarea aplicativă dezvoltată în cadrul tezei de doctorat reprezintă contribuția personală atât în ceea ce privește procesul de colectare, selecție a datelor, dar, mai ales, în ceea ce privește dezvoltarea unor modele econometrice proprii, prin care am reușit să demonstrez ipotezele cercetării și să ating obiectivul principal urmărit în cadrul acestei lucrări.

Pentru a evalua impactul economic al investițiilor structurale din turism pentru Regiunea Sud-Vest Oltenia, am ales să utilizez o metodă contrafactuală de evaluare comparativă aplicată unui *grup de intervenție* (beneficiari de fonduri structurale) și unui *grup de control*, un total de 244 de societăți ce activează în industria turismului în regiunea Sud-Vest Oltenia.

Grupul de intervenție (grupul beneficiarilor de fonduri nerambursabile) este format din 143 de societățile comerciale private active, din Regiunea Sud-Vest Oltenia, beneficiare directe ale proiectelor din infrastructura de turism și agrement (unități cu funcțiuni de cazare și infrastructură de agrement), investiții finanțate prin fondurile nerambursabile alocate României în calitate de stat candidat (SAPARD) și membru al Uniunii Europene (PNDR și POR 2007 –2013).

Din lista beneficiarilor direcți de fonduri structurale am exclus din analiză:

- beneficiarii publici (autoritățile publice locale);
- beneficiarii privați constituiți în baza OUG 44/2008 (persoane fizice autorizate (PFA), întreprinderile individuale (II) și/sau întreprinderile familiale (IF));
- beneficiarii privați ale căror societăți au fost radiate sau declarate inactice în intervalul de cercetare.

Pentru a identifica în mod corect beneficiarii finali ai fondurilor structurale pentru infrastructura de turism (**grupul de intervenție**), am aplicat tehnica de triangulare a datelor verificând veridicitatea datelor prin compararea lor din mai multe surse:

- am urmărit pe site-ul Ministerului de Finanțe starea societății (activă, inactivă sau radiată), eliminând din lista beneficiarilor finali acele societăți cu activitatea suspendată, inactive sau radiate;
- am urmărit în lista indicatorilor economici din situațiile financiare anuale depuse la ”Agenția Națională de Administrare Fiscală” atât cifra de afaceri dar mai ales valoarea activelor imobilizate, unde se înregistrează valoarea subvențiilor nerambursabile primite în urma implementării contractelor de finanțare. Din listele beneficiarilor selectați în etapa a doua au fost eliminate societățile fără înregistrări la active imobilizate (sau cu valori foarte mici) întrucât această situație financiar – contabilă raportată certifică faptul că societatea selectată inițial nu a mai implementat/ finalizat proiectul de investiții;
- am comparat beneficiarii activi selectați cu lista structurilor de cazare clasificate de

către Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului (MEAT), listă ce se actualizează permanent și care este disponibilă pe site-ul acestui Minister. Am păstrat în baza de date a beneficiarilor finali acele societăți ce au primit acreditare pentru structurile de cazare finanțate cu fonduri structurale;

- am eliminat din baza de date utilizată pentru cercetare beneficiarii publici și persoane fizice autorizate. Acest lucru s-a datorat în primul rând lipsei de date financiare (indicatori financiari) pentru acești beneficiari;

- pentru a surprinde cât mai bine impactul investițiilor din turism am eliminat din baza de date a beneficiarilor finali acele societăți cu domenii principale de activitate diferite, altele decât cazare sau activități de agrement. Am identificat o serie de societăți mari, cu un număr de angajați și cifră de afaceri foarte mare, a căror activitate principală generatoare de venituri și locuri de muncă nu era cea asociată investiției în turism. Pentru a nu distorsiona rezultatele cercetării, aceste societăți au fost eliminate din baza de date folosită pentru cercetare.

Grupul de control este format din 101 societăți active în domeniul turismului, cu sediul social și/sau punct de lucru înregistrate în Regiunea Sud-Vest Oltenia, unități ce au investit din surse proprii în infrastructura de turism în intervalul de timp cercetat (2007 – 2019).

Pentru o evaluare contrafactuală cât mai precisă, am aplicat în procesul de selecție al grupului de control o serie de criterii prin care să asigur un grad de similitudine, comparabilitate și robustețe cât mai mare între cele două grupuri analizate. Astfel, am urmărit:

- selectarea unui număr de societăți private din fiecare județ în parte, similar/proportional cu numărul beneficiarilor de fonduri structurale din acel județ;

- selectarea societăților cu investiții în infrastructura de turism certificate de Ministerul Turismului (actualmente MEAT prin acordarea certificatelor de clasificare);

- selectarea societăților din aceleași localități cu beneficiarii de fonduri nerambursabile (acolo unde nu am identificat alte societăți private cu infrastructura turistică acreditată, am căutat să identific și să selectez societăți aflate în proximitatea geografică a localităților cu infrastructură turistică finanțată prin fonduri structurale);

- selectarea societăților cu unități de cazare similare din punct de vedere al gradului de confort (număr de stele), categorie (hoteluri, pensiuni, agropensiuni etc.) și număr de camere. Majoritatea unităților de cazare finanțate prin fonduri structurale se regăsesc în categoria pensiunilor/agropensiunilor de 3, maximum 4 stele și cu un număr de locuri de cazare ce nu depășește 10 camere;

- întrucât majoritatea investițiilor structurale au fost direcționate către beneficiari din zonele rurale, în procesul de selecție al societăților din grupul de control am urmărit pe cât posibil să identific societăți/firme din aceeași zonă;

- am inclus în grupul de control beneficiari cu o durată de activitate de cel puțin 6 ani (pentru a avea un interval de analiză cât mai extins);

- am exclus din grupul de control societățile cu alt domeniu principal de activitate (veniturile din turism fiind ne semnificative comparativ cu cele generate de activitatea principală).

Intervalul cercetării, respectiv intervalul de timp analizat este de 13 ani și a cuprins perioada 2007–2019, în studiul de caz fiind cuprinse doar firme private din domeniul turismului și activităților de agrement constituite în baza Legii 31/1990” privind societățile comerciale”.

Etapa de analiză a inclus o analiză de context, o analiză cantitativă și o serie de observații calitative.

Analiza de context a presupus colectarea microdatelor din surse oficiale, identificate în etapa de observare, procesarea, sintetizarea și selecția acestora prin diferite tehnici de triangulare menite să sporească coerența și gradul de credibilitate al concluziilor generate de efectele și impactul observat.

Analiza cantitativă cuprinde o analiză statistică a evoluției în timp a principalilor indicatori de performanță economico-financiară a firmelor analizate, completată de două modele de analiză

econometrică - regresie liniară multiplă și analiza liniară de regresie cu date de tip panel cu efecte specifice fixe.

Analiza statistică a presupus calcularea și observarea evoluției/dinamicii în timp a trei indicatori economico-financiar (cifra de afaceri medie, profitul mediu și numărul mediu de angajați) prin aplicarea unor metode contrafactice de comparare a efectului net al intervenției structurale (atât intervenția de ansamblu – cumulat pentru cele trei programe de finanțare, dar și individual pentru fiecare program de finanțare în parte.

Analiza econometrică multifactorială a inclus două metode:

- în primul rând, am testat ipotezele cercetării prin rularea unor ***ecuații de regresie liniară multiplă***, ce au analizat microdatele colectate pentru variabilele independente la momentul inițial al intervenției (momentul t_0 stabilit pentru fiecare program de finanțare) și valorile variabilelor la finalul intervalului de cercetare. Analiza de regresie liniară multiplă a fost realizată prin două programe de analiză statistică a datelor (SPSS și STATA) și am utilizat ecuații de regresie diferite. Pentru a pune în evidență existența unor corelații pozitive între variabilele independente și variabila dependentă, am dezvoltat și testat mai multe ecuații de regresie, modificând variabila dependentă (cifra de afaceri sau profit), eliminând o parte din variabilele independente, iar pentru analiza statistică în STATA am rulat separat datele firmelor beneficiare (grupul de intervenție) și datele firmelor din grupul de control, pentru a urmări comparativ corelația variabilelor.

- În al doilea rând, în completarea modelelor econometrice de regresie liniară multiplă, am utilizat și ***modelul analizei liniare de regresie cu date de tip panel cu efecte specifice fixe***. Estimarea ecuațiilor modelului econometric (determinarea estimatorilor parametrilor) s-a realizat în funcție de valorile înregistrate pentru cei 7 indicatori economico-financiar la nivelul celor două grupuri de analiză (grupul de control și grupul de intervenție) în intervalele de timp corespunzătoare și pentru fiecare program de finanțare în parte.

Dezvoltarea turismului și creșterea veniturilor generate de această industrie este condiționată după cum spuneam de infrastructura fizică, de calitatea și diversitatea serviciilor, de diversitatea și frumusețea obiectivelor cultural-turistice precum și de promovarea eficientă a acestora. Orice unitate turistică are nevoie să își promoveze serviciile și să își crească vizibilitatea în rândul clienților

Pentru a analiza în ce măsură societățile selectate în baza de date supusă analizei (atât societățile din grupul de control, cât și societățile din grupul țintă) dispun de vizibilitate în mediul on-line, am cercetat spațiul virtual și am realizat o situație cu unitățile din domeniul turismului ce dispun de această vizibilitate (fie prin deținerea unui site web personalizat, pagină de facebook/instagram, platformă de rezervări etc.). Pentru a identifica cât mai ușor aceste unități, am căutat în mediul on-line informații asociate atât denumirii oficiale a firmei, dar mai ales denumirii comerciale a unităților de cazare sau recreative. Aceste denumiri comerciale au fost identificate din situațiile unităților turistice clasificate, situație realizată și publicată lunar de către MEAT.

La nivelul societăților beneficiare de fonduri nerambursabile, vizibilitatea on-line este una considerabilă, aproximativ 72% din unitățile active în sectorul turistic (102 unități dintr-un număr total de 143 de societăți ce au accesat fonduri structurale pentru dezvoltarea infrastructurii turistice), având dezvoltate fie pagini web personalizate, fie pagini de facebook sau ambele măsuri de promovare on-line.

Aceste rezultate completează impactul economic pozitiv generat de către investițiile susținute prin fonduri nerambursabile din domeniul turistic, contribuind astfel la o dezvoltare a imaginii turismului românesc, atât la nivel intern dar și internațional.

Pentru facilitarea cercetărilor și analizelor de impact a fondurilor structurale și generarea unor rezultate cât mai coerente și credibile, este important ca organismele intermediare și autoritățile de management responsabile cu gestiunea și monitorizarea programelor de finanțare structurală să actualizeze frecvent și să facă publice listele cu beneficiarii finali, contractele reziliate, precum și sumele efectiv atrase de fiecare beneficiar privat pentru fiecare proiect de investiție în parte. De asemenea, la nivel de monitorizare în perioada de sustenabilitate a

proiectelor (după finalizarea proiectelor de investiții), trebuie introduși și monitorizați pe o perioadă de minimum 2 ani, o serie de indicatori economico-financiari/de performanță, care să fie raportați de beneficiarii de fonduri structurale: număr de angajați, venituri obținute din activitatea finanțată, profit obținut din activitatea finanțată. Prin simpla contorizare a numărului de investiții finalizate și sumele efectiv cheltuite nu se poate genera o analiză de impact economic, ci doar o simplă evaluare a eficienței programelor operaționale în atingerea unor indicatori cantitativi. Având în vedere experiența de până acum și volumul mare de muncă alocat angajaților din autoritățile de management, pentru soluționarea deficiențelor din etapa demontorizare, procesul de colectare, gestionare și chiar analiză a datelor, analiza impactului economic și performanța programelor de finanțare pot fi externalizate către entități specializate de cercetare și analiză.

Concluzii

Datele cantitative indică, în mod evident, un impact direct în ceea ce privește dezvoltarea infrastructurii turistice, prin simpla creștere a numărului structurilor de cazare, agrement și centre de informare turistică. Dincolo de indicatorul cantitativ, efectele fondurilor nerambursabile se regăsesc și în indicatorii calitativi: diversitatea și calitatea infrastructurii create. Fiind investiții relativ noi (maximum 13 ani de la punerea în funcțiune), calitatea infrastructurii este asigurată în primul rând de „vârsta” investițiilor. În al doilea rând, majoritatea investițiilor finanțate prin fonduri nerambursabile au impus criterii de calitate minime pentru selectarea proiectelor. Pentru finanțarea proiectelor de construcție/renovare/modernizare pensiuni și/sau agro-pensiuni rurale, s-a impus criteriul de asigurare a unui grad de confort de minimum 3 stele/margarete.

La nivelul Regiunii Sud-Vest Oltenia, evoluția pozitivă a activității de turism este susținută atât de dezvoltarea infrastructurii (cantitativ și calitativ), dar și de evoluția crescătoare a activității turistice (număr de turiști, număr înnoptări).

Conform datelor statistice oficiale, pe parcursul ultimilor 13 ani, infrastructura turistică a Regiunii Sud-Vest Oltenia a cunoscut o dezvoltare cantitativă spectaculoasă, caracterizată prin creșterea numărului de structuri de primire turistică (cu capacitate de peste 5 locuri) de 2,45 ori față de anul 2007. La nivelul fiecărui județ, evoluția este, de asemenea crescătoare, curate de creștere variate: 238% creștere în județul Dolj, 440% Gorj, 433% județul Olt, 505% Mehedinți și 164% în Vâlcea.

Urmărind comparativ evoluția numărului de structuri turistice atât la nivel regional, dar și județean, cu numărul proiectelor finanțate în turism prin fondurile structurale atât la nivelul regiunii, cât și județean, se observă o corelație și o legătură directă. Mai mult decât atât, este corelat numărul mare de structuri turistice cu tipul finanțărilor realizate prin fondurile nerambursabile. Astfel, finanțarea în majoritate a proiectelor de infrastructură de cazare (de tipul pensiunilor, agro-pensiunilor, popasurilor etc.) se reflectă în mod direct și fără niciun dubiu în evoluția pozitivă, pe tipuri de structuri turistice de la nivelul fiecărui județ. Rezultatele ilustrate și analizate comparativ demonstrează că dezvoltarea calitativă și cantitativă a infrastructurii turistice din Regiunea Sud-Vest Oltenia a fost puternic influențată de către investițiile nerambursabile susținute de fondurile de pre-aderare și fondurile structurale.

La nivelul Regiunii Sud-Vest Oltenia, oportunitățile de finanțare oferite prin fondurile structurale europene au reprezentat, pentru majoritatea antreprenorilor din turism, singurele soluții financiare pentru dezvoltarea infrastructurii și valorificarea potențialului turistic natural, istoric și cultural al regiunii.

Concluzia clară ce s-a desprins din analiza indicatorului *cifrei medii de afaceri* a fost că fondurile nerambursabile/structurale alocate investițiilor din turism la nivelul Regiunii Sud-Vest Oltenia au generat un impact economic net pozitiv asupra dezvoltării, impact economic concretizat printr-o evoluție pozitivă, crescătoare și superioară a mediei cifrei de afaceri pentru firmele beneficiare, față de firmele din grupul de control.

Chiar dacă evoluția celui de-al doilea indicator, *profitul mediu*, nu a înregistrat valori superioare pentru grupul de intervenție pe întreaga perioadă analizată, faptul că rezultatul final a fost unul pozitiv, net superior momentului t_0 și, mai mult decât atât, în ultima perioadă analizată trendul profitului mediu pentru beneficiarii fondurilor structurale a fost unul crescător și foarte apropiat de nivelul profitului mediu generat de grupul de control, se poate afirma și în această situație că impactul economic asupra dezvoltării turistice a Regiunii Sud-Vest Oltenia a fost unul pozitiv. Mai mult decât atât, pentru acest indicator, Ipoteza 1 a fost verificată și validată pentru două din cele trei programe de finanțare, respectiv SAPARD și POR 2007 – 2013.

Analiza evoluției numărului mediu de angajați, atât în ceea ce privește grupurile de intervenție, grupurile de control sau valorile totale la nivelul Regiunii Sud-Vest Oltenia permite exprimarea unei prime concluzii: niciunul dintre programele de finanțare nu a contribuit la creșterea numărului mediu de angajați. Menținerea unei medii a locurilor de muncă la acest nivel, relativ constant și ușor crescător, dar mai ales cu mult peste media grupului de control, susține Ipoteza 1 a cercetării și validează încă o dată impactul economic pozitiv generat de investițiile structurale în dezvoltarea economică a Regiunii Sud-Vest Oltenia, prin asigurarea și menținerea de locuri de muncă în economiile locale și susținerea bugetelor asigurărilor sociale și a bugetului de stat prin contribuțiile achitate la contractele de muncă ale angajaților din turism.

În urma analizei comparative și în dinamică a celor 3 indicatori financiari-economici pentru **beneficiarii programului PNDR 2007 – 2013 și grupul de control**, concluzia certă desprinsă a fost aceea că fondurile nerambursabile acordate prin acest program au contribuit în mod clar la dezvoltarea turismului și la economia regiunii (prin infuzia de capital de investiții, venituri și locuri de muncă create), însă nu într-o măsură direct proporțională cu volumul sumelor nerambursabile atrase. La nivelul Regiunii Sud-Vest Oltenia, cifra medie de afaceri pentru grupul de intervenție a înregistrat o evoluție net pozitivă și accentuat crescătoare de-a lungul intervalului de timp analizat, iar performanța economică a societăților beneficiare de granturi a fost superioară societăților din grupul de control. În ceea ce privește indicatorul profit mediu, calculat pentru cele 2 grupuri la nivelul Regiunii Sud Vest Oltenia, performanța firmelor din grupul de intervenție a fost inferioară celei a grupului de control, însă net superioară față de momentul t_0 , ceea ce demonstrează că investițiile din infrastructura turistică finanțate prin PNDR 2007 – 2013 au contribuit, în timp, la creșterea profitului mediu al societăților beneficiare și, în consecință, la dezvoltarea industriei turistice a Regiunii.

Rezultatele analizei celor 3 indicatori economico-financiari pentru beneficiarii programului SAPARD a evidențiat, în primul rând, o evoluție pozitivă la nivelul Regiunii Sud-Vest Oltenia pentru fiecare din cei 3 indicatori economico-financiari calculați, atât în raport cu grupul de control, cât și în raport cu momentul t_0 , o concluzie fermă ce a putut fi desprinsă în legătură cu impactul fondurilor nerambursabile atrase prin programul SAPARD asupra dezvoltării turismului în Regiunea Sud-Vest Oltenia a fost aceea a existenței unui impact real, vizibil și net pozitiv în economia Regiunii.

O conexiune directă între numărul și valoarea fondurilor structurale atrase s-a manifestat, într-o oarecare măsură, în analiza impactului economic generat prin POR 2007 - 2013. Comparativ cu cifra medie de afaceri, a cărei evoluție a fost mult mai puțin oscilantă, ca și în cazul celorlalte 2 programe de finanțare, evoluția profitului mediu la nivelul celor 4 județe a fost foarte variată, oscilantă și a înregistrat valori foarte diferite atât în raport de momentul t_0 ales, cât și în comparație cu grupul de control.

Evoluția pozitivă a celor 3 indicatori a confirmat existența unui impact economic pozitiv asupra dezvoltării turismului la nivelul Regiunii Sud-Vest Oltenia, pentru fiecare din cele 3 programe de finanțare. Dincolo de performanța economică superioară înregistrată de către grupurile de intervenție față de momentul t_0 (în majoritatea cazurilor), dar și față de grupul de control (mai ales la nivelul cifrei medii de afaceri și numărului mediu de angajați), în analiza impactului economic al fondurilor structurale asupra economiei turismului din Regiunea Sud-Vest Oltenia trebuie avut în vedere și *scenariul în care aceste finanțări nu ar fi fost acordate*.

La nivelul beneficiarilor fondurilor nerambursabile, în general, dar mai ales la nivelul grupului de intervenție 1 și 2, în special, în lipsa acestor oportunități de finanțare nerambursabilă, numărul investițiilor în turism ar fi fost considerabil mai mic. În lipsa acestor noi societăți (majoritatea înființate odată cu accesarea fondurilor nerambursabile) în economia turismului Regiunii Sud-Vest Oltenia, nivelul cumulat al veniturilor generate în economie (venituri salariale, profit, contribuții, taxe și impozite la bugetul de stat și bugetul local, câștiguri suplimentare pentru operatorii din industriile conexe – transport, comerț etc.), ar fi fost semnificativ mai mic. În cifre concrete, la nivelul anului 2007, cifra de afaceri totală, generată de societățile din grupul de intervenție (cumulat pentru toate cele 3 programe de finanțare), a fost de 78 mil. lei. În anul 2018, acest indicator a crescut la valoarea de 186 mil. lei. Profitul generat de același grup de firme în anul 2007 a fost de 6,4 mil. lei și a crescut la 21,7 mil. lei în anul 2018. Un alt indicator ce a înregistrat o creștere semnificativă este reprezentat de activele imobilizate, ce au înregistrat o evoluție de la 99,5 mil. lei în anul 2007, la 378 mil. lei în anul 2018. Această valoare a ilustrat creșterea semnificativă a infrastructurii turistice la nivelul Regiunii Sud-Vest Oltenia, evoluție susținută în cea mai mare măsură de alocările financiare nerambursabile. Chiar dacă numărul angajaților nu a înregistrat o creștere semnificativă, înființarea și menținerea în economia turistică a firmelor din grupul de intervenție a crescut numărul angajaților (declarați) din regiune cu 1.300 de noi locuri de muncă.

Având în vedere rezultatele generate în urma analizei, precum și observațiile de mai sus, concluzia ce s-a desprins ferm a fost aceea că fondurile structurale au avut un impact economic pozitiv la nivelul economiei Regiunii Sud-Vest Oltenia, chiar dacă intensitatea acestuia a variat atât în dinamica temporală, la nivel de județ beneficiar sau program de finanțare.

În completarea analizei statistice a evoluției în dinamică a celor 3 indicatori economico-financiari, principalele concluzii desprinse din aplicarea **modelelor de analiză econometrică - regresie liniară multiplă și analiza liniară de regresie cu date de tip panel cu efecte specifice fixe**, sunt următoarele:

Modelarea econometrică pentru PNDR 2007 – 2013, folosind analiza de regresie liniară multiplă prin programul SPSS, a fost relevantă pentru ecuația propusă și a confirmat existența unei corelații pozitive, însă destul de slabă, *între finanțarea nerambursabilă (variabilă independentă) și profit (variabilă dependentă)*. Această influență moderată (cauzată de o evoluție inconstantă și extrem de fluctuantă a profitului mediu) a fost observată și în analiza statistică a evoluției dinamicii acestui indicator. Chiar dacă, per ansamblul perioadei analizate, influența finanțării nerambursabile asupra profitului a fost una modestă, influența a fost net pozitivă și a completat celelalte efecte pozitive generate la nivelul economiei turistice din Regiunea Sud-Vest Oltenia: dezvoltarea calitativă și cantitativă a infrastructurii turistice și infuzia de capital financiar în economia locală.

Lipsa unei legături semnificative între variabila independentă "finanțare nerambursabilă" și profit nu înseamnă că fondurile nerambursabile accesate prin programul PNDR 2007 – 2013 nu au generat un impact pozitiv asupra dezvoltării turismului din regiune, ci doar că nu putem asocia evoluția profitului unei societăți de accesarea de fonduri nerambursabile.

Influența finanțării nerambursabile atrase de beneficiarii programului PNDR 2007 – 2013 asupra cifrei de afaceri și profit este pozitivă, însă nesemnificativă și chiar întâmplătoare. Impactul economic al finanțării nerambursabile în dezvoltarea turismului se manifestă, în schimb, prin numărul de societăți active din turism ce contractează forța de muncă, generează venituri pentru economia regională și furnizează servicii variate și de calitate pentru turiști.

Modelarea econometrică pentru beneficiarii SAPARD arată că evoluția profitului este influențată pozitiv de către finanțarea nerambursabilă, însă intensitatea cu care se modifică profitul este modestă, chiar nesemnificativă. Performanța economică a unei societăți nu poate fi asociată direct valorii finanțării nerambursabile, iar măsurarea performanței societății în raport de finanțarea nerambursabilă nu reprezintă un obiectiv al cercetării. Impactul pozitiv al fondurilor nerambursabile accesate prin programul SAPARD se manifestă în industria turismului din Regiunea Sud-Vest Oltenia în calitatea, cantitatea și diversitatea infrastructurii turistice, crearea de noi locuri de muncă și generarea de venituri, atât la bugetul de stat și bugetul

asigurărilor sociale, cât și la nivelul Regiunii (salarii nete, plăți servicii conexe, plăți către furnizori de mărfuri și materii prime etc.). De asemenea, în cazul analizei beneficiarilor SAPARD, modelul indică o influență pozitivă cu o intensitate mai mare a finanțării nerambursabile asupra cifrei de afaceri decât asupra profitului.

Concluzia ce se desprinde din analiza celor două variabile dependente în raport cu finanțarea nerambursabilă este că, pentru **beneficiarii programului POR 2007 – 2013**, finanțarea nerambursabilă are o influență reală, pozitivă, direct proporțională și semnificativă din punct de vedere statistic atât asupra profitului, cât și asupra cifrei de afaceri.

În ceea ce privește concluzia ce rezultă din analiza econometrică aplicată separat pentru fiecare program de finanțare în parte, rezultatele indică o corelație pozitivă, dar diferită ca intensitate a variabilei independente Finanțare Nerambursabilă asupra variabilei dependente Cifra de Afaceri. Cercetarea nu și-a propus însă evidențierea unui procent/grad de impact generat, ci doar să demonstreze prezența unui impact pozitiv a fondurilor nerambursabile asupra dezvoltării turismului din Regiunea Sud-Vest Oltenia.

Concluziile desprinse din modelarea econometrică prin STATA confirmă atât cele două ipoteze ale cercetării, dar, mai mult decât atât, confirmă trenduri și evoluții similare pentru cele 3 programe de finanțare – indiferent de modelul de analiză statistică utilizat sau metodologia de selecție a unităților (societăților) incluse în baza de date.

Așadar există o influență pozitivă asupra economiei din Regiunea Sud-Vest Oltenia, moderată ca și intensitate și diferită la nivelul celor 3 programe de finanțare nerambursabilă.

Rezultatele generate de analiza de panel cu efecte economice fixe pentru programul POR 2007 – 2013 indică o influență nesemnificativă din punct de vedere statistic, dar pozitivă și moderată ca intensitate pentru variabila independentă finanțare nerambursabilă și influența sa asupra profitului.

Concluzia ce se desprinde în urma analizei datelor de tip panel prin modelul de regresie cu efecte fixe este existența unei influențe/corelații pozitive dar extrem de moderată între finanțarea nerambursabilă și ceilalți indicatori de eficiență economică, ceea ce confirmă un efect economic pozitiv generat de către fondurile nerambursabile la nivelul economiei turistice a Regiunii Sud-Vest Oltenia.

Chiar dacă impactul economic generat reflectă o intensitate moderată, acest lucru nu trebuie să ne inducă în eroare și să afirmăm că influența acestor instrumente financiare este nesemnificativă pentru economie. Rezultatele moderate ale indicatorilor pot fi explicate de o varietate de factori, a căror influență nu este cuprinsă în analiză, dar care poate modifica considerabil valorile acestora.

Limitele cercetării

Printre aspectele ce influențează analiza de impact și care pot distorsiona rezultatele cercetării, menționez că nu există o evidență separată a indicatorilor economico-financiari de performanță a firmelor (cifra de afaceri, profit, număr de angajați), generați exclusiv de activitatea specifică turismului (activități cazare 5520, restaurante și baruri 5610 sau activități de divertisment și petrecere a timpului liber 9329). Datele financiare, ce se regăsesc pe website-ul Ministerului Finanțelor la care am putut avea acces, nu furnizează o evidență defalcată a acestor indicatori pe fiecare activitate în parte, raportarea din bilanț pentru cifra de afaceri și profitul societății fiind încadrată la activitatea principală autorizată.

Un alt aspect problematic îl reprezintă lipsa unei situații actualizate, publice, a beneficiarilor finali ai programelor de finanțare.

O influență deloc de neglijat asupra indicatorilor economico-financiari din industria turismului o reprezintă veniturile generate de către unitățile turistice de tipul "Persoană Fizică Autorizată" (PFA), "Întreprindere Individuală" (II), "Întreprindere Familială" (IF), "Organizație Non Guvernamentală" (ONG) etc., venituri ce nu au putut fi incluse în această analiză.

Nu în ultimul rând, trebuie menționat efectul pe care veniturile nedeclarate sau resursele umane ce lucrează fără forme legale îl pot genera asupra dezvoltării industriei turistice din Regiunea Sud-Vest Oltenia. Firmele din zonele rurale înregistrează un număr foarte mic pentru personalul angajat (mare parte din resursa umană implicată în exploatarea infrastructurii turistice aparținând familiei ce deține societatea), dar și nivelul veniturilor generate din activitatea turistică fiind, în realitate, mult mai mare decât indicatorii raportați în situațiile financiare oficiale.

Dezvoltări ulterioare

Dezvoltările ulterioare ale prezentei cercetări științifice vor viza o analiză calitativă a impactului generat de fondurile nerambursabile pentru beneficiarii din domeniul turismului din județul Gorj. Prin utilizarea instrumentelor de cercetare de tip chestionar și interviu voi urmări să scot în evidență aspecte precum: valoarea adăugată generată de investițiile nerambursabile, principalele probleme și provocări întâmpinate atât în etapa de implementare a investițiilor, dar, mai ales, în perioada de exploatare a infrastructurii turistice, nivelul real al indicatorilor turistici și veniturile generate în acest sector de activitate.